

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น การดำเนินการวิจัยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารและพนักงานครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น 11 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2552 ประชากรรวม 499 คน การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43 ของประชากร ในการศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของประชากร และได้ขนาดตัวอย่าง 249 คน และการได้มาของตัวอย่างผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือกับโรงเรียนโดยให้ทางโรงเรียนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (2) ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (3) แบบสอบถามปลายเปิดเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน และผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วปรับปรุงเพื่อนำไปทดลองใช้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำออกไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ธุรการของแต่ละโรงเรียน เพื่อนัดหมายวัน เวลาที่ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ไปปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 249 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOW ทำการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็น ประกอบความเรียง การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานภาพสมรส มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินเดือนประจำเพียงแหล่งเดียว มีรายได้รวมของครอบครัวระหว่าง 20,001 – 50,000 บาท และมีรายจ่ายในครอบครัวต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน มีการเก็บออมอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีหนี้สินอยู่ในระดับมากเช่นกันและหนี้สินส่วนใหญ่มาจากการกู้เงินจากธนาคาร กองทุนหรือสหกรณ์ จำนวนหนี้สินอยู่ในระหว่าง 100,000 – 999,999 บาท

1.2 การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการวางแผนรายรับรายจ่าย และข้อที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง คือการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ มีประกอบอาชีพโดยการพึ่งตนเอง ดำรงชีวิตอยู่ตามฐานะ อึดถึก โดยอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อนและมีอิสรภาพ ประกอบอาชีพเสริมซึ่งเป็นวิธีการเพิ่มรายได้นอกเหนือจากงานประจำโดยไม่กระทบต่องานประจำ เช่นสอนพิเศษ ขายตรง ขายประกันชีวิต ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิต และเรียนรู้ความรู้ใหม่จากสื่อต่างๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ มีการลดค่าใช้จ่าย มีการประหยัดด้านการอุปโภค บริโภค ลด ละ เลิกอบายมุข เช่น การพนัน สุรา บุหรี่ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น (เช่น การซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย การเที่ยวเตร่) เลือกที่เที่ยวที่ไม่ไกลและไม่แพงเกินไปให้เหมาะสมกับอึดถึก และลดการใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพหรือความเจ็บป่วย เนื่องจากออกกำลังกายและดูแลรักษาสุขภาพเป็นอย่างดี มีการออมเงินและมีสวัสดิการ ออมทรัพย์สินที่เหลือนำมาใช้จ่ายในยามฉุกเฉินไว้กับกลุ่มการเงินในชุมชน หรือสถาบันการเงิน ทำประกันภัยหรืออุบัติเหตุของท่านและสมาชิกในครอบครัว และเข้าร่วมกิจกรรมการออม เช่นเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนอื่น ๆ และ ธนาคาร ตามลำดับ

1.2.2 ด้านสังคม

ผลการวิจัยส่วนมากมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคมในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก คือปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เช่น พ่อ แม่ ลูก สามี-ภรรยา ในครอบครัวได้ดี มีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำที่ดีให้แก่เพื่อนร่วมงาน โดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน

ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับเพื่อนร่วมงานและคนรอบข้าง ปฏิบัติตนเป็นที่ไว้วางใจได้แก่เพื่อนร่วมงาน เช่น ไม่นินทา มีความสัตย์ซื่อ ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับเพื่อนร่วมงานและคนรอบข้าง และเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และพัฒนาทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน มีส่วนร่วมและช่วยเหลือสังคม มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ต่อต้านยาเสพติด การเสริมสร้างสุขภาพ เสี่ยงสละทั้งร่างกายและกำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อประสบความเดือดร้อนหรือเมื่อเกิดอุบัติเหตุตามกำลัง พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับสังคมและชุมชนในการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นเป็นประจำ และมีส่วนร่วมในสวัสดิการชุมชน เช่น การดูแลผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารและคนรอบข้าง ให้ความเคารพและให้เกียรติผู้บริหาร มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างสรรค์งานประจำที่ทำอยู่เสมอ และนำความรู้ที่ได้จากการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในงานประจำ

1.2.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยส่วนมากมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ ตระหนักในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ เช่น การใช้ถุงพลาสติก การทำลายขยะอย่างถูกวิธี มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ มีการน้ำที่ใช้แล้วกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ หรือ ใช้ประโยชน์อย่างอื่นและทำรั้วกินได้โดยปลูกผักสวนครัวหรือผักกระถาง เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ปิดไฟฟ้าเมื่อไม่ใช้ ถอดปลั๊กทันทีเมื่อเลิกใช้งาน ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นร่มเงาหรือเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อประหยัดพลังงาน และจัดระเบียบภายในบ้านและบริเวณรอบบ้าน เช่น ความสะอาด การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นประจำ ในการเดินทางต้องวางแผนการเดินทางไว้ก่อน เพื่อประหยัดน้ำมัน นำวัสดุที่ใช้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และประยุกต์ใช้พื้นที่ในบ้านให้มีที่ใช้สอยสูงสุด อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านให้คงอยู่ในสภาพใช้การได้นานๆ กำจัดขยะของเสียอย่างถูกวิธี เช่น แยกขยะ กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องกำจัดขยะของเสียอย่างถูกวิธี เช่น แยกขยะ การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร เช่น ดูแลรักษาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำอื่น ๆ และปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ เช่น การบริโภคสินค้าที่ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมเลือกใช้และเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าโดยยึดความประหยัด เลือกซื้อและเลือกใช้เครื่องไฟฟ้าตามความจำเป็นและ

เหมาะสมกับฐานะ ไม่ตามกระแสสังคม และเลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น โทรศัพท์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สมัยใหม่ ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพครอบครัว

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ผลการวิจัยส่วนมากมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงวัฒนธรรม ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปฏิบัติตามหลักศาสนาและจารีตประเพณีที่ดำรงอย่างต่อเนื่อง มีความเป็นผู้นำในครอบครัวหรือเป็นสมาชิกในครอบครัวที่มีคุณธรรมและศีลธรรมประจำใจ และนำภูมิปัญญามาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สมุนไพร เครื่องจักรสาน ถ่ายทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่บุตรหลานและคนรุ่นใหม่ในชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบทอดประเพณีอันดีงามในชุมชน เช่น เข้าร่วมประเพณีต่างๆ ในชุมชนที่จัดขึ้น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่นอันดีงามและปฏิบัติตาม รู้จักเลือกรับและแยกแยะวัฒนธรรม แนะนำบุตรหลานหรือเยาวชนในการเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี นำเอาวัฒนธรรมอื่นๆ มาปรับหรือแยกแยะวัฒนธรรมที่ดีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความขยัน

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็น ประกอบความเรียง พบว่า

1) การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจ การไม่ใช้จ่ายเกินรายได้ของตนเอง ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นในบางครั้งรายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย เช่น ของใช้ที่จำเป็นราคาสูงขึ้นขณะที่รายรับคงที่ จะต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินก่อนโดยมีสมุดบันทึกรายรับ รายจ่ายในแต่ละวัน ลดสิ่งฟุ่มเฟือยไม่นำสมัยจนเกินไป ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ไปตามกระแสสังคม เลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ออมเงินไว้ใช้จ่ายในเวลาที่เป็น ปลุกพืชผักไว้กินเอง งดการเที่ยวเตร่ ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

2) การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคม ปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนหรือสมาชิกในชุมชน ช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสให้มากที่สุด เพื่อเขาจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดำรงชีวิตไม่ประมาท ระมัดระวังในการคบคนและต้องมีความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อกันและมีความสามัคคี เข้าร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและครอบครัว ร่วมมือกับชุมชน สังคม ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนตามกำลังและศักยภาพ

ของตนเองไม่ใช่ตามกระแสหรือชื่อเสียงหน้าตาของคน เป็นเพื่อนบ้านที่ดี เป็นเพื่อนร่วมงานที่ดี และทำหน้าที่ของตนเองด้วยความมานะ อุตสาหะ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เต็มความสามารถ ไม่เอาเปรียบสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่น

3) การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเลือกใช้อุปกรณ์หรือ แยกอุปกรณ์ใช้ให้เหมาะสม ควรสอนลูกหลานให้มีจิตสำนึกในการทิ้งขยะและนำวัสดุเหลือใช้มา ปรับใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น ไปสถานที่ใกล้ใช้รถจักรยานแทน รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ นำเศษวัสดุมาปรับใช้ใหม่ ทำปุ๋ยชีวภาพใช้ เปิดไฟเท่าที่จำเป็นเลิกใช้ แล้วปิดทันทีไม่ควรเปิดทิ้งไว้ ใช้น้ำอย่างประหยัด เช่น น้ำล้างจานสามารถนำไปรดน้ำต้นไม้ได้ ปิดน้ำให้สนิทหลังใช้เสร็จ แยกขยะ เช่น กระดาษ พลาสติก อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายทรัพย์สินของทางราชการ สังคม ใช้ทรัพยากร น้ำ ไฟฟ้าอย่างประหยัด เลือกซื้อและเลือกใช้เทคโนโลยีตามความเหมาะสมและจำเป็นโดยยึดความประหยัดและคุ้มค่าเป็น เกณฑ์ ปลุกต้นไม้ทดแทนหรือปลูกต้นไม้ในบริเวณบ้านเพื่อให้ร่มเงา ไม่ทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การสนองความสะอาดสุขภาพของตนเองและครอบครัวต้องไม่เป็นภาระหรือทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนมากเกินไป

4) การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านวัฒนธรรม เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามวันเวลาและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ควรมีหลักธรรมประจำใจ และรักษาศีล 5 ให้ได้เพื่อตัวของเราเองจะเป็นสุข ยึดตามหลักศาสนา ขนบธรรมเนียมอันดีงาม ไม่ผิดศีลธรรม ดำรงวัฒนธรรมที่ดีงามเอาไว้ เช่น การไหว้ ปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตน นับถือ เข้าร่วมงานประเพณีอย่างต่อเนื่อง เป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ที่ดี เป็นครูที่ดี และเป็น แบบอย่างที่ดีต่อบุคคลรอบข้างต่อสังคม มีความกตัญญูต่อบิดามารดา และผู้มีพระคุณทุกคน นำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่งกายสุภาพให้เหมาะกับวัฒนธรรมการปฏิบัติ ให้การ อบรมดูแลและชี้แนะบุตรหลานในการดำเนินชีวิต

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้งอธิบายถึงประโยชน์และความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ

2) จากการวิจัยพบว่าการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลขอนแก่นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม เพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีการปฏิบัติในระดับมากยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแก่นักเรียนและคนในชุมชน ควรมีความร่วมมือกันระหว่างครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นและครูในโรงเรียนอื่นๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น บุคลากรและนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3) จากการวิจัยพบว่าการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลขอนแก่นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ควรมีการจัดโครงการเพื่อการเรียนรู้และยกย่องผู้ที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลายสาขาอาชีพ

4) ควรมีการจัดเวทีเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเทศบาลนครขอนแก่นกับบุคคลอาชีพอื่น เพื่อสะท้อนความคิดและเพื่อเป็นแนวทาง เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริงในเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลในลักษณะการสัมภาษณ์บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริงของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลระหว่างจังหวัด